

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél lven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szentedények =

urvacsora-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■ ■ ■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokat és vidéki megrende-
lésekre különös gondot fordítok!

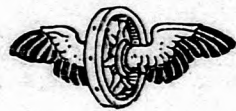
Pontos
kiszolgálás;
jutányos
árak!

Arjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz

Az ev. ref. egyházak szállítója,

A vonatok indulása Debreczen állomásról. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	hova ?	vonat- szám	óra	perc	vonat- neme	hova ?
1713	2 20		szv.	Püspökladány, Budapest k. p. u.	1705	12 10		szv.	Budapest k. p. u.
1706	2 44		"	Máramarossziget, Körösmező	4404	12 15		"	Hajdunánás, Tiszalök
4212	4 3		vv.	Tiszafüred, Füzesabony	1702	12 20		gyv.	Máramarossziget, Körösmező
1721	5 09		mtv.	Püspökladány	4710	12 26		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
1710	5 10		szv.	Szatmárnémeti	4716*)	2 20		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
4702	5 15		"	Nyiregyháza, Szerencs	1770	3 11		tvsszsz	¹⁾ Érmihályfalva
4402	5 30		mtv.	Hajdunánás, Tiszalök	1745	3 45		"	Püspökladány
4408	8 09		"	Hajdunánás	1708	3 56		szv.	Máramarossziget, Körösmező
4704	8 51		szv.	Nyiregyháza, Szerencs	4706	4 28		"	Nyiregyháza, Szerencs
1703	8 57		gyv.	Budapest k. p. u.	4406	4 36		"	Hajdunánás, Tiszalök
4512	9 41		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes	1701	4 42		gyv.	Budapest k. p. u.
1742	10 00		tvsszsz	Királyháza	4514	4 51		vv.	Derecske, Nagyléta—Vértes
4204	11 33		szv.	Tiszapolgár, Tiszafüred, Füzesabony	4214	4 56		"	Tiszapolgár, Tiszafüred
1747	11 28		tvsszsz	Püspökladány	1704	6 57		gyv.	Szatmár-Németi
4414	11 11		mtv.	Hajduböszörmény	4410	7 00		mtv.	Hajdunánás
					4708	7 06		szv.	Nyiregyháza, Szerencs
					1709	9 00		"	Püspökladány, Nagyvárad
					4714	10 38		mtx.	Nyiregyháza
					1707	10 40		szv.	Budapest k. p. u.
					1712	10 53		"	Máramarossziget

¹⁾ Csak a debreczeni országos vásárok két napján közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 12 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

A vonatok érkezése Debreczen állomásra. — Érvényes 1908. október hó 1-től.

D é l e l ő t t				D é l u t á n					
vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?	vonat- szám	óra	perc	vonat neme	honnan ?
1713	1 29		szv.	Máramarossziget	1702	12 08		gyv.	Budapest k. p. u.
1706	2 18		"	Budapest k. p. u.	4413	2 00		mtv.	Hajduböszörmény
1720	5 03		"	Nagyvárad, Püspökladány	1744	2 51		tvsszsz	Püspökladány
4713	6 35		mtv.	Nyiregyháza	4513	3 05		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske
1711	6 48		szv.	Királyháza	4705	3 24		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
4401	7 14		"	Tiszalök, Hajdunánás	1708	3 36		"	Budapest k. p. u.
4511	7 20		vv.	Nagyléta—Vértes, Derecske	4403	3 40		mtv.	Tiszalök, Hajdunánás
1742	7 46		tvsszsz	Püspökladány	1701	4 22		gyv.	Körösmező, Máramarossziget
4211	7 54		vv.	Tiszafüred	4213	5 31		vv.	Füzesabony, Tiszafüred
4701	8 04		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4405	6 30		szv.	Tiszalök, Hajdunánás
1703	8 46		gyv.	Szatmár-Németi	4715*)	6 33		mtv.	Hajduhadház (csak XI/1-ig)
1722	9 36		mtv.	Püspökladány	1709	6 43		szv.	Szatmár-Németi
4407	11 26		"	Hajdunánás	1704	6 49		gyv.	Budapest k. p. u.
4703	11 22		szv.	Szerencs, Nyiregyháza	4707	8 46		szv.	Szerencs, Nyiregyháza
1705	11 40		"	Körösmező, Máramarossziget	4515	9 25		vv.	¹⁾ Derecske
					1712	9 46		szv.	Budapest k. p. u. Püspökladány
					1707	10 12		"	Körösmező, Máramarossziget
					4400	10 13		mtv.	Hajdunánás
					4203	10 07		szv.	Füzesabony, Tiszafüred, Tiszapolgár
					4711	10 26		"	Szerencs, Nyiregyháza

¹⁾ Május 15-től szeptember 15-ig csak ünnep-és vasárnapokon közlekedik.
*) Április 1-től újból fog közlekedni.

Jegyzet.
Délelőtt = éjjel 12 óra 1 perctől déli 12 óráig.
Délután = déli 15 óra 1 perctől éjjel 12 óráig.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. ahova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők.

Megjelen hetenként egyszer szombaton. másfél lpen.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
ahova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Ének a végekről.

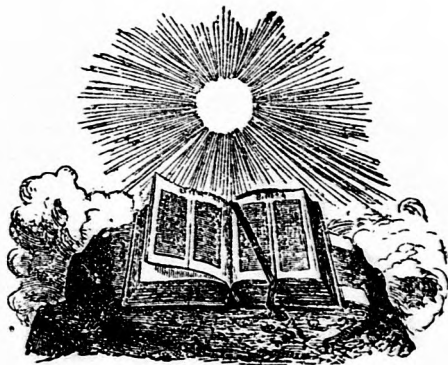
Köszöntnek a végek
Két kedves vendéget,
Mert Mózes, meg Áron,
Lent jár a határon
A déli határon.

Vihar, földindulás
Rác és török dulás
Hajh! beh sokszor járt ott!
A magyarnak ártott,
Csakis ennek ártott.

Kálvinista hitnek,
Magyar véreinknek
Váruk lesz mint régen
A délszaki végen,
Az elpusztult végen!

Köszöntik a végek
A két nagy vendéget:
Mózes, Áron jertek
Kelnek csodás kertek
Pusztaságon kertek!

Virágot növesztő
Mandulafa-vessző
A ti kezetekben,
Szent láng szivetekben,
Áldott szivetekben.

Magyar vallás.

A nép általában így nevezi a ref. egyházat s ebben az elnevezésben egy magasabb megértés nyilvánul meg. Csaknem azt mondhatnánk, hogy a nép szava Isten szava, annyira nyilvánvalók azok a szolgálatok, a melyeket a magyar ref. egyház a magyar állam és a magyar nemzet érdekében végez.

Legjobb fiait mi gyűjtjük össze s a mi iskoláink nevelik őket. Népét a családban, a gyülekezetben, a községekben, a mennyiben hozzánk tartoznak az élet harcában, mi védelmük és takargatjuk. Nem csak szabad autonómikus alkotmányunkkal és külső szervezetünkkel vagyunk a segítségére: az evangéliom nagy erejével állandóan erősítjük erőtlenségét, emeljük csüggedező lelkét és irányozzuk nagy dolgokra, magasra vivő gerjedelmét.

E tekintetben kiegészítjük azt a nagy munkát, a mit a hit malasztjainak kisáfárolása által a többek között a magyar róm. kath. egyházak is végeznek.

Mi azonban még ezen felül is mind a szabad irányu társadalmi fejlődés előmozdítására vonatkozó törekvésünkkel, mind a nemzeti nyelv fenntartása és ápolása által fontos nemzet és államfenntartó hivatást teljesítünk.

Sem az egyik, sem a másik szolgálatot nem szabad kicsinyelni, ellenkezőleg meg kell hajolni azon tény előtt, hogy a ref. egyház a kebelébe áttért nemzetiségieket nemzetnevelőkké és társadalomfenntartókká tette, mind elmagyarosította s ha lent délen még van egy pár vegyes nyelvű egyháza, (magok is mind a 18. századi vagy későbbi település) lelkökben már azok is mind jó magyarok s a magyar nyelvet mindnyájan jól beszélnek, s a ref. híveknek csak elenyésző kisebbségét teszik.

Nem dicsekszünk vele, csak egyszerűen felémeltjük, hogy a ref. egyház nemcsak azokat tartotta meg a magyarságban, a kik eredetileg is a magyarság testéhez tartoztak, hanem mindazokat magyarrá tette, a kik hitét felvették és még azok számára is, a kik hivei közzé nem tartoznak, bizonyos fenntartó erőt és támasztékot képvisel.

Ha az egyháznak nemcsak a sírontúli állapotokra kell irányozni hivei figyelmét, hanem a földi küzdelmek között is segíteni kell azokat, úgy a mi egyházunk e hivatásának mind a magyar nemzet alkotmányos harcaiban való tevékeny részvételével, mind a

magyar nyelv és magyar nemzeti államnak s a magyar nemzeti eszmének tett szolgálataival valósággal eleget is tett.

A nemzetiségi eszme, mely mindenütt a modern államok kiépítéséhez vezetett, nálunk még ma is elementáris erővel tartja fogva a lelkeket. Még az ultramontanizmus is meghódol előtte s itt legalább nálunk ez is nemzeti mezbe öltözik.

Ez az oka, hogy olyan idegesen szemléljük görög katolikus testvéreinknek a liturgiális nyelv nemzetivé tételére irányuló, fájdalom ma még sikertelen törekvéseit.

Ez az oka, hogy a magyar katolikus egyháznak idegen forumoktól való függése, ezeknek a magyar állam ügyeibe való beavatkozása bizonyos aggodalmakkal tölt el bennünket s hogy egy magyar nemzeti kath. egyháznak a megalakulását valláskülönbség nélkül óhajtánunk kell.

Ez a gát az oka annak is, hogy a social demokrata párt törekvései közöttünk mindmáiglan hajótörést szenvedtek.

Nekünk egyik internationalizmus sem kell, mert mindenik a magyar államot gyöngíteni s nekünk minden reményünk és boldogulásunk éppen ebben erős, egységes államban van.

Azért csüggünk olyan kitartással és szeretettel annak eszméjén, s azért munkálunk olyan kitartással és önfeláldozással annak kiépítésén.

Itt vagy magyar lesz a jogrendet biztosító állam, vagy egyáltalában nem lesz semmi jogrend. Itt vagy mindnyájan minden faj és felekezeti különbség nélkül beállunk egy új vallás, a magyar vallás, a haza szeretet vallásának hivei közé, vagy egyáltalában nem lesz itt többé semmi egyház, semmi vallás és semmifele hit.

„Nincsen közöttetek sem zsidó sem görög, sem szolga sem szabados“ azt mondja a szent irás s nekünk meg kell érteni, hogy az egyetértés az államnak nevezett nagy közösség fejlesztése és fenntartása mindnyájunknak egyformán szent kötelessége és létérdeke.

Ezt a létérdeket a szabadelvű társadalmi fejlődéssel rokonszenvező szellemével, az egyenlőségre, szabadságra és testvériségre irányuló törekvéseivel a ref. egyház állandóan képviseli és munkálja.

Mi nem akarunk állam lenni az államban, mi nem akarunk senkit hitétől, embert megillető szabadságától megfosztani. Mi az egyéniség elvét képviseljük s ez egyéniségek jogát akár tulajdonképpen, egyének, akár felekezetek és osztályok legyenek is, a közérdek határain belül mindig

respectáltunk. A ref. egyház nem volt soha türelmetlen s nem is lehet soha türelmetlen. Magyarságát, szerető szívét, szabadság szerető lelkét, az evangéliomhoz való ragaszkodását, a haladásba vetett hitét soha meg nem tagadja, hanem fennen hirdeti és állandóan képviseli.

Ez a ref. egyház történeti hivatása.

Ezt a hivatást és szolgálatot honorálta most a délvidék társadalma vallás és nemzetiiségi különbség nélkül, midőn Eröss Lajost a tiszántúli egyházkerület püspökét és gr. Dege n f e l d József főgondnokot olyan kitüntető nagy szíves-séggel fogadta és oly meleg szeretettel ünnepelte.

Ezt a hivatást ismeri félre a magyar állam, eltekintve az idők követelményeit képező töredékes támogatástól, midőn a mi egyházaink és iskoláink működését megnehezítő rendszabályaival, alapítvány s más ügyeinkben még mindig nyomorgat s még inkább, midőn lelkészeink, tanáraink, tanítóink fizetésrendezésének kérdéséről állandóan elzárkózik és fogyatékos anyagi segítségéért cserébe állandóan jogaink csorbitását követeli.

De ezt a hivatást kell a mi protestáns közölségünk magyar református híveinknek, egyházainknak is lelkébe venni. Magunknak is nagy céljaink vannak s ezek között elég legyen csak a debreceni egyetem megteremtését felemlíteni. De e célokon túl a magyar állam a társadalmi béke, az összeolvadás és a haladás érdekében még mindig küldetésünk van.

Mi töltjük be azt a szerepet, a mit a 17. században a különálló erdélyi fejedelemség betöltött és jól megjegyezzük, hogy Erdély külön állásának maga Pázmán Péter is szószólója volt.

A mi kis egyházaink a magyarság mentevárai és a mi híveink, a mi szabad szellemünk, autonomikus intézményeink a közboldogulást lehetővé tevő állami intézményeknek természetes támaszai és képviselői.

A költő így köszönti az állameszme képviselőjét: „Addig éljen, míg a honnak él.“ Ha ettől függ a magy. ref. egyház élete, úgy nekünk nem kell félni a jövőtől. A délvidéki nagy diadalút, püspökünk és főgondnokunk ünneplése zálog nekünk affelől, hogy az egyház hivatásához faj és felekezeti különbség nélkül ma is minden jók áldást és szerencsét kívánnak. Midőn hazatért püspökünket és főgondnokunkat köszöntjük, ehez a nagy küldetéshez, a hazaszeretetet szent vallásának, a m a g y a r v a l l á s n a k hirdetéséhez szerencsét és áldást kívánunk mi is.

Dr. Ferenczy Gyula.

A délmagyarországi diadalút.

A mult közleményünkben a becskerekai fogadtatást ismertettük, a melynek részleteire ma már a másik becskerekai heti lap tudósítása és Szalay lelkészársunknak a személyes értesítése is rendelkezésünkre állanak. Ennek a püspöki és főgondnoki látogatásnak a hatását kétségkívül emelnék e pótlások. A dolog történeti jelentőségére nézve azonban ezek a részletek nem változtatnak semmit. Eröss Lajos ref. püspököt, mint a magyarság képviselőjét mindenek a legnagyobb előzékenységgel és tisztelettel fogadták s a ref. egyházak hivatását a magyarság és magyar állameszme érdekében mindenek elismerik, ez a tény, a mit leszögeztünk. Hogy a legmeghatóbb jelenetek mégis saját híveink és egyházaink részéről nyilvánulnak meg, azt csak természetesen kell tartanunk. Ilyen volt a torontálvásárhelyi látogatás is, melyet hivatott toll s lélek tolmácsol.

Torontálvásárhelyi ünneplés.

Az egész püspöki köruton nemesak nappalaink, hanem éjszakáink is annyira le voltak kötve, hogy képtelenség volt az utról részletes tudósítást küldeni. Megkértem hát a lelkészeket, hogy a püspöki uttal foglalkozó összes lapokat küldjék meg hozzád. Reményem, megkaptad azokat s belőlök összeállithatod az egész ut rajzát.

Egy utrészeletről azonban valamit papírra akarok vetni azon célból, hogy azt megismerd, megirhasd nemesak emlékezetnek, de tanulságnak okáért is. En ezt tartom a legszebb pár napnak, a mit az uton töltöttünk. Adatait használd fel. Április 28-án estve 7 órakor Becskerekre az állomásra jött élénk Torontálvásárhely község és a szolgabírói járás küldöttsége, hogy kíséren tovább. Valami igazán megható volt abban, hogy már a járás első — tiszta szerb — községének lapionokkal kivilágított indóházánál, hova a szerb templom harangjainak zugása és mozsárgyuzás közt robogtunk be, fogadott Tomasovacz község előjárósága és az ottani szerb egyház képviselője a lelkész vezetése alatt. Ugy ezek beszédét, mint a püspök ur rájuk adott válaszait nagy rivalgással zsviózta a százakra menő tömeg. A következő állomáson, Antalfalván a járás székhelyén az evang. tót lakosságu helyen még ékebben volt feldiszítve az állomás, még nagyobb tömegű küldöttség élén a járás és község megbízottai, az egyház presbiteriuma fogadta a püspököt s megkapóan nyilatkozott meg a lelkészedés. Mintha csak egészen a magunk népe közt lettünk volna. Szinte eltűnt a szemünk elől a felekezeti és nemzeti különbség. Látszott úgy a püspökön, mint a főgondnokon, hogy egészen a lelkőig hatott ez az igazán nem várt fogadtatás. Innen alig néhány percig tart az ut Torontálvásárhelyig s nem sokára élénk hangzott a harangok zugása s a mint lassan közeledett a vonat a nagy fényvel kivilágított állomás felé, már élénk csengett a himnusz vagy 1000—1500 ember ajakáról s azt nem volt képes tudórögni a mozsárgyuk egymást követő dördülése. Az elhangzott üdvözlések után kezdődött a kivonulás, melynél fényesebbet egy királynak sem készithettek. A mintegy két kilométeres uton a templomig véges-végig fáklyások álltak, minden háznak minden ablaka kivilágítva, jó részt Rákóczy, Kossuth néhol Boeckai képével ellatva. A mint a templom felé közeledtünk a diszfogatokon (a püspök kocsijában 4 hó-

fehér, a főgondnokéban 4 sötét pej, az enyimben 4 szürke pompás ló fogva s mindenik ló egy csatlós által vezetve) a mint áthaladtunk az egymás után következő diadalkapukon kigyultak a piros, fehér, zöld görögtüzek s ezek összeolvadó fénye világította be a pompás régi templomot, melynél alig van szebb templomunk magyar reformátusoknak. E csodálatos fényben hangzott el Gacsal János lelkész szép üdvözlése a templomajtóból s reá a püspöknek oly szívből szóló meghatott és a hallók szívét egészen átható válasza. Ott volt hallgatva, lelkesedve az egész község s az éjszaka csendjét messzire felverte a zugó, elhallgatni nem akaró éljenzés, ismétlődő kiáltása annak, a mivel a lelkész üdvözlő beszédét befejezte: Aldott a ki jött az Urnak nevében!

Másnap reggel a teli templomban én imádkoztam aztán Püspök ur tartotta meg beszédét. Igazi poetikus dolog volt. Abból indult ki, hogy az éjjel álmában a temetőben volt s ott megmozdultak a sírdombok, kikeltek az ott nyugvó halottak. Ezek a halottak mondják el neki a község és egyház 115 éves történetét: a letelepedést, az első küzdelmeket, az 1848-iki szétszórátást, a község teljes tönkretételét, majd a szerte futott lakók új visszatérését, második honfoglalását, az új fejlődést. Hatalmas buzdító szavak követték ezek elmondását, a mikben felmutatta a község hivatását nemzetiségi és református egyházi szempontból s mindezen munkához Isten segédelmét kérve áldást mondott a hivekre.

Jól esett nézni azt az elragadtatást, a melylyel a beszéd elhangzása után szinte megmozgatta a templomot amaz ének harsogása: „Legyen te kö falaidban csendesség és jó békeség!”

A küldettségek fogadtatása után a presbiteri ülés és az egyházzvizsgálat ejtetett meg. Ezután az ünnepi lakomához indultunk a fellobogózott s ünneplő néptől ellepett utcákon, a hol az ünnepnap minden jelensége látszott. Bár hétköznapi volt, a község munkaszünetet rendelt, kereskedések és műhelyek zárva voltak. A vendéglő udvarán egy nagy felszer alatt vagy 30 takaréktűzhely volt fölállítva és összeszerkesztve. Az egyes lakházakból összehordták az asszonyok és mintegy tábori ételkészítő helyet alkottak belőlük, a melynél vagy 60 gazdasszony és felszolgáló leány forgolódott. A százakra menő vendégcsereg számára mi mindent hordott ott össze az egymással versengő vendégszeretet s mi minden étket főzött-sütött a találekony asszonyi ügyesség! A lakoma véget nem akart érni, még kevésbé a felköszöntők áradata, melyben a helybeliek s a környékből mindenfelől összejöttek vetélkedtek a püspök és főgondnok ünneplésében, dicsőítve azokat, a kik eljövénének fellelkesíteni azt a közönséget, mely nem is tudta, hogy püspöke van — hiszen 115 év alatt nem fordult ott meg sohasem. S az a nagy tömeg, a mely három nagy teremben étkezett s melyben más községekből más felekezeti és nemzetiségi is nagy számmal voltak, ki-kitörő lelkesedéssel hallgatta azokat a beszédeket, melyekben buzdították e népet magyarsága és ref. hite melletti kitartásra s a melyben örvendezve konstatáltak a felekezetek és nemzetiségek gyönyörűséges egyetértését, egymás iránt megnyilatkozott jóindulatát. S mikor a püspök és főgondnok eltávoztak s egy fényképész megörökítette az ünnepet egy képben, hogy szorongtak férfiak és nők, urak és egyszerű emberek, reformátusok és más hitűek, még gör. kel. lelkészek is,

hogy ott legyenek a képen, mely a magyar püspök első ott létét őrzi meg a jövő számára.

De lehetetlen említés nélkül hagyni itt Torontál-vásárhely községének munkáját ez ünnepségeken. A jó módu község, melynek lakói nemcsak hitők és magyarságuk mellett maradtak meg, hanem a földet is a nem messzi nemzetiségi községek némelyikénél magokénak szerezgetik — versenyre kelt az egyházzal. Mind a kettő magáénak követelte a várva-várt vendégeket s a nagyfényű ünneplés minden költségét. Valóságos árverés folyt e részben. A község képviselőtestülete és a presbiterium egész üzenetváltásokat folytattak. A község nagy nehezen tán engedett volna az egyháznak egyharmad részt a költségekből fedezni, de az egyház ennél többet követelt magának, mire a község aztán újabb határozata kimondta, hogy egynegyed résznél többet nem enged az egyháznak fizetni.

A délután folyamán még a diszfogatokon átrándultak az ünneplő egyházi vezérek Antalfalvára, a hol harangzugás és mozsárágyuzás közt látogatták meg az ünnepségek nagy tevékenységű rendezőit: Dr. Zirró főszolgabíró és Dr. Kun Antal ügyvéd e. m. ügyész. Estve Sepsey Mihály főjegyző látta vendégeül az ünneplő társaságot, hol százakra menő tömeg jelent meg szerenádát adni.

Másnap új ünnepségek közt utaztunk el Pancsovára.

A pancsovai és egyéb helyek ügyeit a lapokból látod. Szapáryfalva, Igazfalva, Bodófalva ünnepeiről hazatérve referálok. Ugyancsak akkor irhatom meg, ha hozzájutok, az Andrássy válasza utolsó részét.

A szétszört feljegyzésekért bocsáss meg! Az egészet beszélgetésközben irtam.

Hazulról írok. Szives barátsággal ölel,

szerető barátod

Futó Zoltán.

Temesvár.

Vass Antal s. lelkész tudósítása.

A mint az első hír megérkezett a püspöki látogatásról, alig lehetett egyebet hallani Temesvárott, mint „jön a magyar püspök.” A város és a különböző nemzetiségi egyházak egymást igyekeztek felülmúlni a püspök üdvözlésében. A szerb püspök — Létics György — be sem várta a hivatalos értesítést, hanem önként felajánlotta fogatát Püspök Urunk szolgálatára. Várakozásában nem is csalódott ez a szinte elkényeztetett izlésű város, mert ünnepi predikációjával valósággal elbűvölte a nagyszámu előkelő hallgatóságot. (Alapige János ev. XII. r. 44—50. v.) Különben a Főtiszteletű Ur kitűnő jó egészségben van, a nyolc napos körut fáradalmainak semmi nyoma. Páratlan munkabírását, egyszerűségében is imponáló rokonszenves megjelenését, az emberekkel való tapintatos bátor tartását, derült vidám kedélyét, szellemességgel párosult nagy és alapos tudását bámulva emlegetik az egész városban. Itteni tartózkodása alatt mondott 20—25 beszéde külön-külön beszéd tárgyát képezi.

Temesvárott még nem volt soha református püspök. (b. e. Kiss Áron utazott egyszer át a Vaskapu

megnyitására.) A református egyház is csak 1891 óta áll fenn. . . . Eddig is testvéries viszonyban éltünk a többi egyházakkal. A város oly szeretettel bánt velünk, mint az anya legfiatalabb gyermekével. Főtiszteletű Püspök Urunk látogatásának hatása csak megerősítette a város előkelőségének azt a többször kifejezésre jutott meggyőződését, hogy e sok nyelvű vidéken a magyarosodásnak legerősebb terjesztője. Délmagyarországon néhány nem magyar nyelvű ref. egyház is van. Pl. Pancsován német, Klopodián, Nagyszredistyén, Szenthelénán német-cseh ajkuak, magában a temesvári egyházban is megalakulása idején számos cseh és német anyanyelvű volt, melynek ma már Temesvárott semmi nyoma sincs, a többiekben is csak idő kérdése, hogy teljesen magyarrá váljanak. A kálvinizmus s ennek megépítése nemzeti szempontból is elsőrangú feladat. Ennek a közhangulatnak visszatükrözői a fejlett és derék temesvári sajtónak híradásai, melyek a legrokonszenvesebb hangon érintik a püspöklátogatás körülményeit.

A Délmagyarországi Közlöny tudósítása.

Amint az előre volt látható, a szeretet ígét jött hirdetni Temesvárra Eröss Lajos, a tiszántuli reform. kerület püspöke.

A fenkölt lelkész egyházfejedelem minden szava a különböző vallásfelekezetek közli békeséget, a szeretetet hirdette lelkesen, gyújtó hatással.

Merő véletlen, hogy ugyanaz nap, midőn a református püspök városunkba érkezett, a temesvári-belvárosi izrael. hitközség által próbaszónoklatra meghívott Keckeméti Ármin dr. makói főrabbi a felebaráti szeretetről beszélt a zsidó templomban, arról a szeretetről, a mely nem ismer vallást, fajt, színt, nyelvet, amely egy és oszthatatlan, mint a nap.

Eröss püspök szeretetet hirdető lelkes és szívreható gyönyörű beszédei mellett felejthetetlen emléke marad a püspöklátogatásnak az a magas szárnyalású beszéd is, melylyel Szentkláray Jenő dr. apátkanonok a csanádi róm. kath. püspök és székeskáptalan nevében üdvözölte Eröss püspököt. Nyomatékosan hangsúlyozta a róm. kath. klerus ezen előkelő tagja, hogy a róm. kath. papság egyházban és iskolában hirdeti, hogy hazánk felvirágoztatását, népünk jólétét, állami érdekeink győzelmét, társadalmi életünk megtisztulását és nemzeti kulturánk megerősödését csak a felekezeti ellentétek elsimitásával, szerető testvéri egyetértéssel és összhangzatos békeességes közreműködéssel érhetjük el.

A belvárosi és gyárvárosi izraelita hitközség küldöttségét a református püspök elé vezető Singer Jakab dr. gyárvárosi főrabbi szintén szép szavakban adott kifejezést annak az eszmének, hogy akiket elválaszt a hit, kösse össze a szeretet.

Ha mindehhez hozzávesszük Létics György dr. gör. kel. szerb püspöknek a lakomán elmondott és szeretetet hirdető magyar beszédét, fogalmat nyújtottunk arról a szép összhangról, melynek jegyében ez a püspöklátogatás lefolyt.

Rég volt Temesvárott ilyen szép, testvéries, harmonikus örömnép, mely ennyire egyesítette volna a lelkeket és sziveket.

Az ünnepségek lefolyásáról a következőket jelentik tudósítóink:

Eröss Lajos tiszántuli református püspök és Degenfeld József gróf egyházkerületi főgondnok szombaton

este fél kilenc órakor érkeztek Temesvárra a Biziási vonattal. Kiséretükben jött Futó Zoltán espereshelyettes volt temesvári ref. lelkész és Baksa Lajos dr. konventi előadó. A józsefvárosi pályaudvar perronját már jóval a vonat beérkezése előtt nagyszámú közönség lepte el, hogy méltóképen fogadják az előkelő vendégeket. A helybeli ref. egyháztanács tagjai majdnem teljes számmal sorakoztak a pályaudvaron Szaboleska Mihály lelkész és Mágóri Mihály főgondnok vezetésével. Ott voltak: Cseresnyés Jenő, Dömök Jenő, Vizi István, Boross Dezső dr., Pálosi Dénes, Takács András. Székely László, Barathy Mihály, Gulácsy Dezső, Hadnagy Albert, Ecsedy Jenő, Juhász Ernő, Barcza Dezső presbiteri tagok, Hamar György vadászserdei ref. lelkész, Vass Antal helybeli ref. segédlelkész, Takaró Imre ref. katonai lelkész, valamint a hívők, száz főre menő csoportja.

A fogadtatás impozáns volt. Kevéssel félkilenc óra előtt robogott be a pályaudvarra a biziási vonat és a kocsiából kiszálló püspököt, valamint kiséretét a közönség lelkesen fogadta. A perronon Szaboleska Mihály temesvári lelkész üdvözölte a magas vendégeket: szavára Eröss Lajos püspök válaszolt:

— Régen, gyermekkoromban ugymond — azt tanultam, hogy ez a város Magyarországon a legtöbb nyelven beszélő város és ezt a város geográfiai fekvéséből és az itt elhelyezkedett lakosság különböző nemzetiségéből meg tudtam magyarázni. Amikor hét eszrendővel ezelőtt itt jártam, sok különféle nyelvű beszédet hallottam. Ebben a pillanatban úgy tetszik nekem, mintha e városban egy nyelvvel szaporodott volna a beszéd. Ez a sajátságos, ez az eszperentó nyelv: a szeretet nyelve. Ezen a nyelven szólaltak én hozzám Temesvárott és én úgy a magam, mint elnöktársam nevében köszönöm a szíves fogadtatást. Legyenek meggyőződve róla, hogy örömmel jöttünk Önök közé. (Lelkes éljenzés.)

A püspök, valamint Degenfeld József gróf ezután a hívők sorfalai között a kijárat felé indult, ahol hosszú kocsisor várakozott már. A püspök a kijárat előtt szívélyesen kezét fogott az egyháztanács tagjaival.

Létics György dr. gör. kel. szerb püspök a fogadtatás alkalmából saját diszhintóját ajánlotta fel és e hintóban foglalt helyet Eröss Lajos püspök és Szaboleska Mihály lelkész. A második kocsiiban ültek: Degenfeld József gróf és Ambrózy Gyula báró, aki szintén részt vett a fogadtatáson. A vendégek a közönség lelkes ovációja közepette a Koronaherceg szálló elé hajtottak. A téli-kertben rövid vacsora volt zárt körben, mire a püspök és az egyházi főképviselők nyugodni tértek a Koronahercegben levő lakásukra.

Az istenitisztelet.

A vasárnapi ünnepségek délelőtt tíz órakor vették kezdetüket a józsefvárosi ref. imaházban, amely pompás ünnepi díszet öltött. A bejáratot, valamint a lépcsőházat gazdag virágfüzér díszítette és a kapu felett vigan lobogott a nemzeti trikolor. Az imaház tágas hajóját már kilenc órakor teljesen ellepte a legelőkelőbb közönség. A templom első padsorai az egyházi és világi hatóságoknak és a tisztelgő küldöttségeknek tartattak fenn. Utánuk a hívők több száz főre menő serege következett, míg a kóruson az énekhar foglalt helyet. A templom kapujától a főhajón végig virágok lepték el a padlót és tavaszi virágdíszben pompázott a szószék is, ahonnan az istenitisztelet végeztével Eröss püspök gyö-

nyörű, szeretetteljes szavakat intézett a közönséghez. Ott láttuk a templomban az összes temesvári hitfelekezetek küldöttségeit, a vármegye, a város, a helyörség tiszti karának küldöttségeit, a tanintézetek képviselőit, valamint a ref. nőegylet vezetőségét.

Az istentisztelet pontban 10 órakor vette kezdetét rövid imával, melyet Eröss Lajos püspök mondott. Az énekkar egy zsoltósmát énekelt el azután, mire Eröss Lajos püspök fölment a szószékre, a honnan magas röptű beszédet mondott, melyet a nagyszámu közönség ahitattal hallgatott végig. János evangelista könyvéből merítette a főpásztor elmélkedése tárgyát.

Elmult a tél — ugymond — megjött a kikelet. A tegnapi nap óta májusi ünnepet ül az egész természet. A körülöttünk levő anyagi természetnek meg vannak a maga ünnepei, a mikor összehívja a világ legtávolabb eső részeinek a zenészeit, az énekes-, a vandormadarakat, kóbor dalnokokat, melyek a napsugártól megittasodva még az éjszaka titokzatos esendjében is zengik esodálatos éneküket. Mi is csak néhány héttel ezelőtt ültük a husvét örvendetes, nagy ünnepét. A Hozsanna visszhangra kelt a mi szívünkben is. A feltámadás a megváltó dicsőségében csak az első lépés volt és 40 nap mulva következett a második lépés, a menybemenetel, amikor az Istenhez ment az, a ki kezdetben az Istennél volt. Elment, hogy ahol ő van, ott helyet készítsen nekünk. A feltámadás nem egyszerre következett be. Még volt 40 nap, mialatt az üdvözítő itt volt a földön és tanította tanítványait.

Ugy tetszik nekem, mintha ebben az időben mi azokat a napokat éljük. Isten kibocsátotta a maga lelket, szelid lehelete végig suhog a völgyeken, megesőkoltta a síkságot és fény, melegség, világosság támad nyomában, teljes pompájában megjelenik a kikelet, felkiszoruzott leánya az örök életnek, a feltámadásnak.

Bármennyire kicsinyes és törpe az emberi nem, tény az, hogy vannak közöttünk egyes nagy alakok, akiket a világ dicsőíteni szokott. A világ tengelye azonban megfordul és a ki fenn volt, alul kerül és az imádozott emberi nagyság hitvány törpe nyomorékká zsugorodik össze. A megváltó Jézus Krisztus nem ilyen kiváló meteor, ő a lelkeket átragyogó örök nap. Egy sugár ő abból a világosságból, amely az öröknek a világossága. Nyissatok azért szívet, kaput a világosságnak! Legyen ő életünk világító fátylaja.

A világ bölesei azt mondogatják: Törődj a sorodba! Általános emberi sors: a természet rendje megváltozhatatlan! Körülbelül így hangzanak a modern életbölesek szavai. Krisztus azért jött, hogy senki ne maradjon sötétben, aki benne hisz. Erre a hitre senkit erőszakkal nem kötelezhetünk.

Ünnepnek számítom a mai napot, amikor eljöttem szembeállhatni bennetek. Hogyne lenne nagy öröm, mikor ennek a gyülekezetnek arcáról látom, hogy itt rendszerint magasan lobog az evangéliumi faklya, terjed a világosság, a melegség. Nehéz idők szomorú felhői lebegtek ebben a városban a református egyház multja felett. De Isten elhozta a tavaszt és most vagyunk és élünk. Ezért örvendek és kérek, örvendjete ti is. Ha igaz az, a mit az evangelista mond a világosságról és az egyetértésről, úgy arra kérek benneteket, hogy ugyanazt juttasátok kifejezésre ebben a városban is, amelyben más egyházak hiveivel és más nemzetiségekkel vagytok. Tartsátok meg hűen és becsülettel ez igé-

ket és segítsétek többi embertársaitokat is. Nem erővel, nem fegyverrel, hanem a seregek urának, Istenének nevével. Amen.

A nagyhatású beszéd mély megilletődést keltett a hívők soraiban. Az istentisztelet rövid imával ért véget, mire a különböző küldöttséget fogadta a püspök ugyancsak a templomban.

A küldöttségek tisztelgése.

A tisztelő küldöttségek sorát a róm. katolikus papság nyitotta meg, Szentkláray Jenő dr. és Grósz József dr. kanonok járultak a püspök elé. Szentkláray Jenő dr. apátkanonok a csanádi megyés püspök, a csanádi székeskáptalan és az összes központi kath. papság nevében a következő éljenzésekkel többször felbeszakított nagyhatású szavakkal üdvözölte a püspököt.

Méltóságos és főtiszteletű püspök ur!

Méltóságod főpásztori körutja és a protestáns hiveknek látogatása az ősi csanádi püspökség és a csanádi káptalan székhelyén, Temesvár városában, főképpen két oknál fogva örvendetes esemény reánk, róm. kath. papokra nézve is.

Először az okból, mert főpásztori körutja és a lelkekről való buzgó gondoskodás által ime méltóságod is ünnepélyes kifejezést ad legjobbjaink ama a komoly intelmének, hogy a társadalmi fejlődés modern kísérleteinek balsikerű utjairól immár vissza kell térnünk atyáink vallásos életfelfogásaihoz és a Krisztus urunk tanításában gyökerező keresztyén erkölcsökhöz, mert nemzetünk csak ezen az uton találhatja fel boldogságát.

Másodszor azért, mert méltóságod ajkairól ugyanazt a hazafias szózatot hallja most Délmagyarország vegyes nemzetiségű lakossága, melyet mi kath. papok egyházban és iskolában minden köztevékenységükben váltig hirdetünk, hogy hazánk fölvirágoztatását, népünk jólétét, állami érdekeink győzelmét, társadalmi életünk megtisztulását és nemzeti kulturánk megerősödését csak a felekezeti ellentétek elsimitásával, szerető testvéri egyetértéssel és összhangzatos, békeséges közreműködéssel érhetjük el.

Erről kívántunk Méltóságod előtt vallomást tenni, midőn őszinte tisztelettel vallás erkölcsi és honfiúi céljai iránt, méltóságod magas színe előtt megjelentünk. A mondottak kapcsán van szerencsém kegyes megbízásból ft. Csernoch János dr. csanádi megyés püspök ur ő Méltóságának üdvözlését átadni, s van szerencsém kanonoktársammal a csanádi székes káptalannak és az összes központi kath. papságnak Méltóságod iránt érzett tiszteletét tolmácsolnom.

Isten tartsa méltóságodat és adjon sok örömet főpapi hivatalában.

Eröss Lajos püspök a következő szavakkal köszönte meg az üdvözlést:

En azt az evangéliumot hirdetem, amely azt tanítja, hogy a társadalom egyedüli alapja, fundamentoma a Jézus Krisztus tanítása. A ki az én erőltetett beszédemet végig hallgatta, azt hívom fel tanubizonysággul, hogy a vezéreszmék közül, amiket hirdettem, a legelső volt: a felekezetek közötti kontroverziák böles elsimitása. Örömmel látom, hogy a róm. kath. egyház a mi testvérünk, tud örülni mi velünk, magyar reformátusokkal. Ezért köszönöm szíves megjelenésüket s kérem üdvözléteket átadni a megyés püspök ur ő méltóságá-

nak és a káptalan tagjainak. Isten áldása legyen mindnyájukkal. (Éljenzés.)

A római katolikus klerus küldöttsége után Puticiu Traján főesperes vezetésével a görög keleti román, Ambrózy Béla báró vezetésével az ágostai evangélikus Barabás Abel dr. vezetésével az unitárius, Novakovics János főesperesplébános vezetésével a görög keleti szerb, Singer Jakab dr. gyárvárosi főrabbi vezetésével a bel- és gyárvárosi, Schattelesz Mihály józsefvárosi izr. hitközségi elnök vezetésével a józsefvárosi izraelita hitközség küldöttségei tisztelegtek a püspök előtt, a ki a szónokok üdvözlő szavaira meghatottan szép szavakban felelt. A felekezeti béke megővésének és ápolásának nagyjelentőségű hangsúlyozása volt irányító gondolata szavainak.

Hertelendy Ferencz főispán üdvözölte ezután rövid néhány szóban a főpásztort, mire a törvényhatóságok tisztelgése következett.

Ferenczy Sándor alispán a vármegye közönsége nevében fejezte ki tiszteletét a püspöknek, akinek működésére Isten áldását kérte.

Az alispán szavai után Eröss Lajos püspök köszönetet mondott az üdvözlésért:

Jól ismerem — ugymond — azt a fontos missiót, amelyet a vármegyei törvényhatóságok nemzetünk alkotmányos életében betöltöttek. Én azok közé tartozom, akik az hirdetik, hogy a megyei intézmény a legrégebb magyar intézmény, amelynek bölcsője még a pusztaszeri nemzetgyűlésen ringott és amely azután a magyar nemzeti életnek ezer éven át legfőbb támasza és biztosítója volt. A református egyház iránt a vármegyékben volt mindig a legnagyobb jóakaratu érdeklődés. Így volt ez itt ebben a vármegyében is, és amidőn ezért mély köszönetemet fejezem ki, kérem tartsanak meg szíves jóindulatokban. (Éljenzés.)

Telbisz Károly dr. udvari tanácsos, polgármester üdvözölte erre a püspököt nagyobb küldöttség élén a város közönsége nevében:

Temesvár város közönségének képviselőiben öszinte tisztelettel üdvözljük Méltóságodat városunkban, ahol a vegyesajku, különböző nyelvű lakosok egymást kölcsönösen tisztelik és egyik legfőbb gondjuknak tekintik az elődeinktől ránk hagyott testvéri egyetértés megőrzését. Bár e város lakosságát különböző nyelvű és felekezeti elemek képezik: valamennyiüket összeforrasztja a hazaszeretet közös, szent érzése. Ez a mai ünnep váratlanul egy nagy nemzeti tüntetéssé alakult át. Amidőn a város lakosságát képező hét vallásfelekezet vezetői ugyanegy eszme szolgálatában jelentek itt meg Méltóságod előtt, egy új vérszerződés kötött, amely városunk történetébe eltörölhetetlenül vésődik be. Fogadja Méltóságod a város üdvözlését szívesen, amidőn ezt ismételten tolmácsolom. Isten áldását kérem Méltóságod munkájára. (Lelkes éljenzés.)

Az üdvözlő szavakra a püspök következőleg válaszolt:

Méltóságos polgármester Ur! Tisztelt uraim! Amidőn tegnap Temesvára érkeztem és itt meleg szívekkel, meleg szavakkal üdvözöltek, azt mondtam, hogy a sok nyelv közt, amit beszélnek, egy új nyelv támadt, egy nemzetközi, eszperantó nyelv, a szeretet nyelve. Ez a nyelv mindnyájunk nyelve kell hogy legyen és ez legyőzi a többi nyelveket, melyeken urrá lesz.

A polgármester ő méltósága azt említette, hogy

itt vérszerződés kötött. A régi perzsáknál az volt a szokás, hogy amikor szerződést akartak kötni, egy magaslatra vonultak, ott tüzet gyújtottak és a tűz mellett kötötték meg a szerződést. Menjünk fel mi is egy magaslatra. A hazaszeretet magaslatára és ott a szeretet tüzénél kössük meg a szövetséget. Köszönöm üdvözlőket és az ég áldását kérem a város minden polgárára.

Hosszantartó lelkes éljenzés követte a gyönyörű szavakat, amelyek után

Janky Kocsár vezérkari százados egy tisztii küldöttség élén a helyőrség tisztjeinek üdvözlését tolmácsolta.

Laky Mátyás dr. állami főreáliskolai igazgató a temesvári intézetek tanári testületének üdvözlését fejezte ki a püspök előtt, míg

Szabolcska Mihály lelkész a református nőegylet üdvözlését tolmácsolta soktagu küldöttség élén.

Eröss Lajos püspök a költőpap üdvözlésére szellemes, színes szavakban ecsetelte a nőkre várakozó nagy hivatást, amire — és ez volt az ünnepély egyik legbájosabb motivuma — felolvasták a református nőegyletnek a püspök feleségéhez intézett meleg hangu táviratát.

A tisztelgések ezzel tizenkét óra tájban véget értek és a közönség elvonult a templomból.

Az egyháztanács díszközgyűlése következett ezután, amelyben Eröss püspök elnökölt. Majd megejtették az egyház kanoni megvizsgálását, mire a püspök, Degenfeld József gr. főgondnok és a többi vendégek kíséretében visszahajtatott a Koronaherceg szállóba.

A díszebéd

Délután két órakor a Vigadó nagytermében a püspök és a főgondnok tiszteletére fényes díszebéd volt, amelyen száznál többen vettek részt. Ott voltak a többek között:

Létics György dr. gör. kel. szerb püspök, Hertelendy Ferenc főispán, Laszy József dr. ítélőtáblai elnök, Telbisz Károly dr. udvari tanácsos, polgármester, Walldt Ernő miniszteri tanácsos, Ferenczy Sándor alispán, Geml József kir. tanácsos főjegyző, Hollósy Gyula vármegyei főjegyző, Kovácsics Gyula vármegyei árvaszéki elnök.

Az asztalfőnél Eröss Lajos püspök foglalt helyet. Jobbra Létics György dr. gör. kel. szerb püspök, Hertelendy Ferenc főispán és Telbisz Károly dr. udv. kir. tanácsos polgármester ültek, míg balra Degenfeld József gr. főgondnok, Laszy József dr. kir. ítélőtáblai elnök és Futó Zoltán em. espereshelyettes foglaltak helyet.

A harmadik fogás után felállott Degenfeld József gróf és ősi szokásszerint a legelső magyar ember, a király egészségére üritette poharát. A felköszöntőt a vendégek állva hallgatták végig.

Telbisz Károly dr. polgármester a vendégpüspököt és a főgondnokot éltette gyönyörű szavakban, nagy lelkesedés közepette.

Eröss Lajos püspök a helybeli egyházak lelki vezetőit és első sorban a mellette ülő Létics György dr. szerb püspököt köszöntötte fel.

Szabolcska Mihály lelkész a református egyház egyházi és világi vezető férfiainak emelte poharát.

Létics György dr. gör. kel. szerb püspök Eröss Lajos püspököt és a főgondnokot éllette, meleg szavakban hirdette a vallásfelekezetek közötti kölcsönös tisztelést és szeretetet.

Futó Zoltán ref. esperes-helyettes a főispánt, alispánt és polgármestert éllette magasszárnyalásu tósztaban.

Hertelendy Ferencz főispán megköszönte a megemlékező bizalmat, hangsúlyozva a vendégpüspök által említett egyetértést és békét. Temesvárott — ugymond a rombolás munkája volt nehéz, a fejlődés már könnyebb lesz. A vendégek egészségére üritette poharát. (Lelkes eljenzés és taps.)

Baksa Lajos konventi előadó Janky Kocsárd vezérkari szazadost, Ottlik Péter Szaboleska Mihályt, a költőt, Muth Gáspár dr. Laszy József dr. kir. ítélőtáblai elnököt, Szaboleska Mihály a sajtót köszöntötte fel.

Az előkelő társaság ezután még közel hat óráig maradt együtt mindvégig a legkitünőbb hangulatban.

Eröss Lajos püspök és Degenfeld József gróf főgondnok az ebéd végeztével Szaboleska Mihály lelkész kíséretében látogatásokat tettek.

Külföldi levél.

Wittenberg, 1909 március 15.

Kedves barátom!

Mig ti odahaza a március 15-ikét ültétek, én azon a napon elhatároztam, hogy az október 31-iki nagy esemény helyére Wittenbergbe rándulok ki Berlinből. A március 15-iki és az október 31-iki eseményre való gondolatokkal indultam el a reggeli gyorsvonattal az Anhalti pályaudvarról, hol másfélórás utazás után a véghetetlenül unalmas porosz síkságon keresztül eljutottam a Berlintől 95 kmnyire fekvő Wittenbergbe. Wittenberg . . . melyik protestáns embernek a szíve ne dobbanna meg e név hallatára s melyik protestáns ember ne vonná be a múlt emlékeivel ezt a helyet, a honnan a lelkiismereti szabadság sugarai az egész keresztény világra szétterjedtek. Egykor világhírű hely, tudományos egyetemmel, ma egyszerű, szürke kis vidéki város 20 ezer lakossal. A városba gyalog tettem meg az utat, hogy közelebről megnézhessem a Luther-tölgyfát, a mely vasráccsal van körülvéve s egy parkban áll a város végén. Rajta egy tábla van magyarra fordítva ezzel a felirással: „Dr. Luther Márton ezen a helyen égette el a pápai kiátkozó bullát 1520 dec. 10-en.”

Bár lapodban Dr. Szeremley tanár ur néhány évvel ezelőtt ismertette Wittenberg jelenlegi állapotát, azért nem tartom feleslegesnek, ha én is egyet-mást elmondok róla. Wittenberg 1815 óta nem Szászország-hoz, hanem Poroszországhoz tartozik s egyetemét 1817-ben a halleivel egyesítették. Mindjárt a város legelején a Kollegiumi-utcan van az 1564—83-ban Ágost választófejedelem által alapított Augusteum, a mely convictussal szolgált az egyetemi tanulóknak s benne sok magyar ifju talált ellátást. Most seminárium leendő lelkészek számára. Az épület egy négyszöget képez, a melynek hátsó része volt a régi Augustinusok kolostora, a hová Luthert 1508 őszén vették fel. Itt lakott később is Luther, a mennyiben a választófejedelem

neki adta tulajdonul 1526-ban. Majd az egyetem vette meg 1564-ben. Természetesen az épületet teljesen renoválni kellett, de a régi alakja azért általában megmaradt. Azokban a cellákban, a hol egykor a jámbor augusztinus barátok laktak, most lelkészjelöltek vannak elszállásolva. Minden, de minden Lutherre emlékeztet itt az első emeleten levő szobákban. Az úgynevezett Luther-szobában minden úgy van, mint mikor Luther lakott benne: az asztal, a kályha, a székek. A kályhát — a mint vezetőmtől hallottam — Luther utasítása szerint készítették s rajta a négy evangélista van ábrázolva. Ott áll az ablak mellett a kettős pad, a melyen Luther ült a feleségével. A többi szobákban Lutherre emlékeztető gyűjtemények: kéziratok, pénzek, könyvek vannak. Igen érdekesek a híres festőtől, Cranachtól eredő képek, a melyek a maguk symbolumában erősen kigunyolják a katolikus egyházat. Egyik teremben van annak a szószéknek a maradványa, a melyről a városi templomban Luther predikált. Látható itt továbbá az a kathedra, a melyről Luther az egyetemen előadást tartott. A kollégiumi-utca 30. sz. alatt egy emléktábla jelzi, hogy ezen ház első emeletén lakott s halt meg Melanchton. Nem messze ettől van a gyalogosok kaszárnyája, a mely a régi egyetem volt.

Még a 16. századból származó városháza előtt van Luther és Melanchton szobra, míg jobbra ettől a városi templom. Ez meg a 14. századból származik s benne sokszor predikált Luther. Itt szolgáltatta ki legelőször két szín alatt az urvaországát. E templom mellett van az a ház, a hol Bugenhagen 1558-ban meghalt. Egy érc mellszobor jelzi emléket.

Ezután meglátogattam a vártemplomot, a melyet a porosz-állam költségén 1885—92-ig óriási költségen teljesen renováltak. Elképzelhető, hogy mennyi összeget emészthetett fel a rendbehozatal, mikor maga az oltár 50,000 márkába került. 1892-ben fényes ünnepély színhelye lett az a templom a renoválás bevégezése után, a midőn a német császár is jelen volt, a kinek itt ma is külön hely van fenntartva. A torony tetőzete alatt egy méter nagyságu betűkkel van felírva: „Ein feste Burg ist unser Gott.“ Azon szószék mellett, a melyről Luther predikált, van egy érclap latin felirással. Itt nyugosznak lent mélyen éjszak felé a földdel összevegyítve Luther tetemei. Barátai rejtették el úgy csontjait, hogy az ellenség meg ne találhassa. A másik oldalon Melanchton tetemei nyugosznak.

Az ellenség sokszor megrongálta ezt a várost. V. Károly a mühlbergi csata után vette be 1547-ben; az osztrákok 1760-ban erősen lövették a várost s vezetőm több helyt mutatta nekem a városi templom tornyánál az ágyugolyók helyeit. 1813-ban a franciák foglalták el, mig végre 1814-ben a poroszok vették be rohammal. Az osztrákok 1760-ban elégették azt a faajtót, a melyre Luther a 95 tételt kifüggesztette. 1858-ban IV. Frigyes Vilmos egy remek kivitelű 3 méter magas vas ajtót készítettett ide, a melybe érc betűkkel vésette be a 95 tételt. A kivitel 32 ezer koronába került.

Végül még azt kell megemlíteni, hogy a Luther helyén ezen a templomban nincsen rendes lelkész alkalmazva. Ez nem rendes paróchia. A városban 5 ev. lelkész van s ezek felváltva szoktak predikálni ebben a történelmi nevezetességű templomban. Legtöbbször a seminariumból jönnek ide predikálni a lelkészjelöltek. Wittenberg egészen protestáns, de a katolikusok még is építettek nagy erőfeszítéssel ide egy kisszerű temp-

lomot, pedig alig van néhány hívők. Én azt hiszem, hogy ez a klerikalís erőködés nem sokat árt a protestánsok eme kiváló történelmi helyének.

(Folyt. köv.)

Szerető barátod:

Veress István.

KÖZÉLETÜNK.

A nagybányai Ref. egyházmegye közgyűlése.

A nagybányai református egyházmegye április hó 29 és 30-án tartotta gyűlését szokásos helyén Nagybányán Széll György esperes és Helmezy József gondnok elnöklete alatt.

Esperes ur a gyűlést szokásosan imával megnyitván, a beterjesztett tárgysorozat alapján a tárgyalás megkezdett. Első tény volt a gyűlési tagok számbavétele, jegyzőkönyv hitelesítő bizottság kiküldése, szavazatbontó bizottság jelentése s tanácsbírók eskütétele.

A tavaly szervezett 6-ik lelkészi tanácsbírószágra megválasztott Papolezi Zoltán apai lelkész és a már a múlt évben megválasztott Bay Lajos világi tanácsbírók leteszik az esküt, igérvén legjobb tehetségökkel szolgálni egyházunk szent ügyét. Ez utóbbi meghatva mond köszönetet a bizalomért, melyben őt mint eddig egyházi téren nem működött egyént részesítette. Mint mondá, nevéen kívül két erős férfikart, igaz magyar szívet vallásához való ragaszkodást hoz. Ezt sorolja fel azon szent fogadása kijelentésével, hogy hivatalát addig tartja megmíg ott egyházának szolgálatot tehet. Mely kijelentés után az elnökség üdvözölte őket.

Ezután következett az esperesi időközi jelentés, mely szerint évi közgyűlésünk óta Soltész János ombodi lelkész dőlt ki egyházmegyénk lelkészi karából, aki legtöbbet munkálkodott közöttünk az egyházmegye érdekében, aki nagy tudásával, szorgalmával, mint főjegyző és tanácsbíró szolgálta egyházmegyénk ügyét. Soha sem kért, de maga szerzett magának tiszteletet. Tudását, gyakorlati tapasztalását szívesen közölte, hozzáfolyamodó társaival. Ennek a nehezen felejthető társunknak emlékét jegyzőkönyvében örökíti meg az egyházmegye. Miszti Mihály józseiházai, Batta Miklós az ombodi egyházba rendes lelkészül megerősítettek. Több segédlelkész alkalmaztatott. Építésekre, javításokra 11 egyházból jött terv, s építési engedélyért kérelem. Többnyire iskola épül. Ezeknek a gyűlés folyamán teljesen helybenhagyással, vagy kisebb megszorítással, illetve terveken való változtatással az engedély kiadatott. Az állami iskola kísértete itt jár ismét az egyházmegyében. Szamoskóródon az iskola államosittatik, ez év őszén be lesz állítva. Kóród iskolája államosítását meg nem akadályozta. Kóród is itt beleesett a nemzetiségi zónába, tehát beállítja az állam az iskolát, akarja, vagy nem akarja. Ma már még ha akarna is, semmit sem tehet vele szemben az egyház, amennyiben az egyházzal szóba se állanak, hanem a községi előjárósággal tárgyalnak s viszik keresztül a dolgot. Fájdalom, itt vidékünkön is

csak a református iskolák hullanak. Katholikus egyházban, illetve községben sehol sincs állami iskola.

A tisztaberki egyházban a lelkészi állás még ma is betöltetlen a hívek magatartása miatt, amennyiben a lelkészi lakot nem alakította át, hanem a helyett iskolát akar építeni. 4 év óta vezető nélkül van az egyház. Adócsökkentési segélyért nem folyamodott. Ezt az indolentiát az egyházmegye nem tűri. Határidőt tűz ki, mely alatt a lelkészi lak lakhatóvá tétessék, s a lelkész választás megejtessék. Ellenben törvények értelmében fog eljárni. Esküt tett 5 tanító s egy tanítónő, kiket esperes ur üdvözölt, kötelességükre figyelmeztetett, s erősen hangsúlyozta előttünk, hogy első sorban egyházi hivatalnokok. A berendi egyházzal kötött bérletet az állam efektuálta. A nagybányai egyház új adókulcsának kerület általi megsemmisítését tisztelettel tudomásul veszi. A f. év január hóban hozott újabb határozatát e nemben megerősítette.

Adócsökkentési segélyt nyert egyházakban az adó kulcs megváltoztatandó. A következő gyűlésre be lesz terjesztendő. Egyházmegyénk a vagylagos állapot mellett maradt. A mely egyházak a pénzfizetést léptették életbe, annak megváltoztatása kéretik. Kimondja egyházmegye, hogy az adókulcs alapján természetben tartoznak fizetést és szolgálmányt teljesíteni. Addig minden a régi alapon teljesítendő. Ügyész jelentése szerint a vámfalui egyháztanács az egyházmegye őszi határozatának nem tett eleget, pénzügyeit nem rendezte.

(Folyt. köv.)

T. D.

Egyházmegyei gyűlés.

A hevesnagykunsági egyházmegye f. május hó 5-én tartotta tavaszi rendes közgyűlését Tiszafüreden György Lajos esperes és Székely Péter helyettes gondnok elnöklete alatt. Tóth János egyházmegyei gondnok akadályozva volt a megjelenésben. A gyűlésen részt vettek városunkból Gergely Antal lelkész, Mezőörsi Nagy István és Csatári András presbiteri kiküldöttek, Dr. Tóth Imre egyházmegyei jegyző, Kocsis Gábor egyházmegyei számvevő s a gimnázium részéről Vékony Sándor tanár. A gyűlés tagjai szakadó esőben vonultak be a vendéglátó községbe, s így érthető, hogy a fürediek fokozott örömmel fogadták őket. A gyűlés istentisztelettel kezdődött, melyen a helybeli lelkész Diószegi Mihály mondott magasszárnyalásu imát.

A gyűlés megnyitása után Horthy Szaboles új tanácsbíró a nagynevű Horthy István volt egyházmegyei gondnok fia letette az esküt.

Tóth János államtitkár, egyházmegyei gondnokot valóságos belső titkos tanácsossá történt kinevezése alkalmából táviratilag üdvözölte a gyűlés. A karcagi lelkészválasztásra és lelkészi díjlevél módosítására vonatkozó két rendbeli fellebbezés elutasított.

A gyűlés legérdekesebb tárgyaül ígérkezett a törökszentmiklósi egyházból felterjesztet 4 rendbeli fellebbezés, melyek a Kutas Bálint lelkész és Borbély

György főgondnok között fennálló ellentétek körüli forogtak. Már már sikerült a dolog kedvező elintézése, de egy felszólalás mindent elrontott.

Hejh pedig ilyenkor volna szükség a kigyói ügyesség mellett a galambi szelidségre! Sok bajnak eleje vétetnék! Esperes megbízott, hogy a kanonika vizitáció alkalmával kísérelje meg a békés elintéztést, ha nem sikerülne, vizsgálat indul meg. A Farkas András mező-turi gazdagondnokká történt választása ellen beadott felebbezést, valamint Molnár T. Gábornak a mező-turi presbýterium azon határozata elleni felebbezését, hogy az egyházi pénztárkezelők a kamatra kiadott pénzek után minden 100 koronától 10 fillér kezelési költséget szedhessenek, elutasították illetve a kezelési díjszedést jóváhagyták, valamint jóváhagyták a mező-turi belvárosi lelkészi díjlevél oly irányu módosítását, hogy 800 korona lakbért addig adnak a papnak, míg a parokhia felépül, szóval a természetbeni lakást vissza fogja állítani az egyház.

A főgimnázium 60 ezer koronás újabb építési államsegélykölcsöne, s az erre vonatkozó szerződés jóváhagyása, miután az ingatlanon levő bekebelezett tartozás törölve nincs, az őszi gyűlésre halasztatott

Május 6-án bírósági gyűlés volt.

A gyűlés napján a füredi egyház és község a vendégek tiszteletére fényes ebédet adott, mely természetesen ékes dikciókkal volt fűszerezve, este pedig a takarékpénztár derék igazgatója Szekerka Miklós ur által készített kitünő halászlével, mint helyi specialitással traktálták meg vendégeiket. Általában kitüntető szívesességgel és magyaros vendégszeretettel fogadták a tiszafürediek saját házaiknál is vendégeiket, s a legszebb emlékekkel távoztak onnan a gyűlés tagjai.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Pro Calabria.** Ezzel a jelszóval indult meg a gyűjtés a délolaszországi károsultak javára, melyből a magyar ref. egyház is derekasan kivette a maga részét. Félmillió koronányi összeg gyűlt össze az emberszeretet nevében. Ez összegbe azonban tudtunkkal a kath. egyházak adományai nincsenek belefoglalva. Azok egyes egyházi uton a központba Rómába küldettek „hogy ne csak a városháza, hanem a templomok is felépüljenek“. És mégis azért panaszkodnak az ultramontanizmus szócsövei, hogy miattunk protestánsok miatt a magyar gyűjtésből egy pár ezer koronát a valdenseknek az olasz protestánsoknak is juttatni kellett. Hát persze, hogy kellett, hiszen ők is a károsultak között vannak és

ott a veszedelem helyén is rendes egyházuk volt. Azonban nem a mi általunk összerakott pénzt adták nekik, hanem csak a mindenfelől összerakott fillerekből juttattak az ő számokra is. Mi itt a tiszántul magunk két annyit raktunk össze, mint a mi az olasz protestánsoknak adatott. Nem is akarunk mi személyválogatást, hiszen a Jézustól is azt tanultuk, hogy segítsünk a hol lehet segítsünk minden szerencsétlenül, a kin tudunk. Azt azonban természetesnek kell találnunk, hogy ezek között a segélyre szorultak között a mi testvéreinkről is megemlékeztek.

— **Az országos ref. Tanáregyesület** jun. 1-én tartja évi nagygyűlését Rimaszombaton. A gyűlésen a nagy imádságíró Czinke István imádkozik. A közgyűlés első napján S. Szabó József tudós tanárunk (gömöri fiu) olvas fel Kálvin oktató ügyi elveiről és Antal Géza pápai tanártársunk, kinek vallástörténelmi nagy munkája elé vágyakozással nézünk — értekezik a vallástörténet tanításáról. A második nap az adminisztratív ügyek mellett Boross Károly mező-turi igazgató felolvasása hívja fel a közfigyelmet (Mit tanítsunk a középiskolában?) Sáringer János dr. Kisujszállásról a földrajz tanítását tárgyalja. A nagy gyűlést, mely ismerkedési estélylyel, társas ebédvel, műestéssel, kirándulásokkal lesz fűszerezve, választmányi gyűlés előzi meg.

— **Káplántartási költség.** A káplántartási szükséglet fedezésére 23 egyházban szolgáló s. lelkész díjazására a ref. konventi kongruabizottság elnöksége 74-909 sz. a. 2786 K. 66 fillért utalványozott s május 11-én az utalványozási jegyzéket is megküldte. Az egyházkerületi pénztár ennek alapján még azon a napon szétküldte a nyugtalapokat az illetékes egyházközösségek lelkészi hivatalához. A nyugták felbélyegezve, aláírva, az esperesi hivatalhoz lesznek küldendők; ezeknek megérkezével a pénztári hivatal azonnal küldi az illetményeket.

— **Pálmaágak Kálvin emlékére.** Elhatároztam, hogy a magyar protestáns költészet terebélyes fájának régebbi és újabb hajtásaiból a Kálvinra vonatkozókat összegyűjtöm s azokat összeillően egybeszerkesztve e cím alatt kiadásra előkészítem. Illő dolognak találok, hogy a világ legnagyobb reformátora születésének 400-ik évfordulójakor — 1909 jul. 10-én — költészetünk részéről is kifejezést adjunk Isten iránti hálánk érzetének s kegyeletünk jelével is bizonyosságot tegyünk a világ minden népe előtt a Kálvin által napfényre hozott evangéliumi igazságok mellett. Csupán ennek megemlézése is elégséges arra, hogy költészetünk minden művelője és barátja ne csak méltánnyal tekintse e vállalkozásomat, hanem tőle telhető utonmódon segítségemre is legyen ennek megvalósításában. De a célszerűségi szempont sem maradhat figyelmen kívül, mely szerint a körül-belül 5-6 ivre terjedő gyűjtemény úgy az alkalmi egyházi beszédekben, mint a különféle ünnepélyek rendezésében nagy segítségére lehet lelkipásztorainknak és egyesületi vezetőinknek. Felkérem tehát mindazokat, kik hajlandók a közreműködésre: sziveskedjenek a gyűjteményben való közlés végett — mielőbb, de legkésőbb f. hó 25-ig — egyrészt saját szerzeményeiket (*Karczagra címezve*) hozzám juttatni, másrészt az előttük ismeretes ilyenmü költemé-

nyek címét, megjelenési helyét, a szerző nevét s esetleg lakását velem közölni. Költészetünk művelői tekintsek biztató alkalomnak azt a termelésre s tegyék lehetővé, hogy egyebekben gazdag költészetünknek minél több friss hajtása tegye teljessé a Kálvin emlékére szánt gyűjteményt. Megemlítve még, hogy a mű tiszta jóvedelmét a „Kálvin Szövetség” javára felajánlottam s így — habár jelenlegi anyagi viszonyaim szükségessé tesznek is minden tisztességes jóvedelmet — nem egyéni haszonkeresés a célom, maradok bizalomteljes tisztelettel. Szatmár, 1909 május 3. Nádasi József.

— **Készületek a kerületi gyűléshez.** Az egyházmegyék szorgalmasan tárgyalják a tavaszi gyűlések programját és előkészítették az egyházkerületre való felterjesztéseket. Itt Debrecenben a különböző bizottságok serénykednek ebben a nagy munkában. Népiskolai, középiskolai tanügyi bizottságok kollégiumi ügyeket feldolgozó nagy rosták, igazgató tanács mind e héten jöttek működésbe s ha az előadókat nézzük, mint valami mesebeli cséplő osztályai és tisztító gépei bugtak napokon keresztül. Rettenetes a mi autonómiánknak a berendezése, melyszerint ügyeit intézi és maga magát kormányozza. Mennyi üres felvonulások, mennyi elvesztegetett idő s mennyi kárbavesztett idő. S mindez még sem lehet máskép. A közgyűlés olyan, mint valami siket és vak óriás. Mindennek csak a közvetlen környezet felvilágosítása során jön tudomására s az is kevés a mit egyáltalán megtudhat s még kevesebb a mit megtehet. De ha tesz valamit, akkor reng a lépte nyomán a föld. Örömmel látjuk, hogy a kerület cselekvési és alkotó ereje most mintha megnőtt volna. Mindenütt új munka, új vállalkozás és alkotó rendre jelentkeznek. A vallásoktatási tanterv csaknem készen van. Középiskoláink szépen fejlődnek. A debreceni főiskolában (bölcészeti és jogakadémián) két új tanári állomást rendszeresítenek s a képezdén egy állandó segédtanárságot szerveznek. Szó volt az új jogakadémiai internátusról és a tápintézeti reggeliről s más ügyekről és a miket a jelen iskolai évnél nagy érdemű rectorprofessora Jászi Viktor kezébe vett, előkészített és nagy nyomatékkal képviselt. Ezek számára meghallgatást kérünk. Az új rendszernek a külső belső fejtegetés nagy munkája iránt egyforma kötezettségei vannak s ki tagadná, hogy az akadémiai igazgató által felvetett kérdések ilyen természetűek?

— **A Protestáns orsz. Árvagyület jubileuma.** Fél százada, hogy a prot. uniónak és a prot. áldozatkész szeretetnek, társadalmi öntevékenységnek hű képviselője a Prot. árvaház megalakult. Méltó megünnepelni az ötvenedik évet. S ime ez történik Budapesten, hol a hála-

adó istenitisztelet, melyen mindkét prot. egyház papja szolgál, f. hó 29-én a Deáktéri ág. ev. templomban fog megtartatni. Ugyancsak ott közel az iskolaépületben lesz az ünnepélyes közgyűlés d. e. fél 12 órakor, melyen Kovács Sándor a budapesti ref. egyház főgondnoka elnököl. Délután 5 órakor lesz az árvaházi szép ünnep. Az ünnepélyes közgyűléssel kapcsolatban lesz az egylet évi rendes közgyűlése is, melyen a számadások dolgában határoznak. Az árvaházi választmány az intézet volt növendékei részére kedvezményes vasúti jegyeket eszközölt ki, kár, hogy ez nem történt általában mindazokra nézve, a kik Orsz. P. A. E. jubileumára szándékoznak vagy a kik általában az egylet tagjai. Az agilis főtitkár palóczi Horváth Zoltán dr. gondoskodásába ajánljuk az alapszabályok s különösebben a tagságra vonatkozó szakaszok közzétételét és ismertetését is. Oly fontos az árvagyület ellátása, oly annyira szükségünk van az összetartásra, hogy ma midőn az állandó gócpontokat magunk is kerestük, lehetetlen, hogy eme legrégebb s legjobb intézetünk érdekeit fel ne karolják. Ugy legyen.

— **Tábori mise.** Ilyet csak a püspök celebráltat. Az előtt lehet csak a hordozható oltárt vinni s csak az járhat szandálban. Ezt a nagy kitüntetést első István királyunk adta, amely szerint a pannonhalmi bencések apátjának, a cappelához és a diszszaru használatához való jogot adományozta. Ilyen hordozható oltárt szeretett volna Barkóczi is a tornaverseny alkalmából felállítani és Prohászka Ottokár (vagy más) ilyen módon misét szolgáltatott volna, misét ott a versenytéren az ország minden helyéről felsereglett s az ország minden felekezetét képviselő középiskolai tanuló ifjuság előtt. Szépen énekelt volna a főpap és rá válaszoltak volna a kántorok, segédkeztek volna a tornatanárok és a mint illik, állt, ült, térdepelt, vagy mozdult volna az ifjuság. A csengő csendült volna s mindenek katonai renddel féltérdre ereszkedtek volna. Katonai jelszavak hangzottak volna és mindenek igazodtak volna. A nagy közönség tapsolt volna és Barkócziék kezöket dörzsölték volna. Kár, hogy nem így történt a dolog, mert legalább mindeneknek szeméi kinyíltak volna. Állítólag a protestáns államtitkár közbelépésén mulott el a dolog s így nem történt meg ez a takarosnak ígérkező botrány. Derék, ha igaz.

A régi kálvinista magyar ember tipusa !

„Nagyméltóságú püspök úr ! És kedves vendégeink !
A legnagyobb öröm érzés hatja és árasztja el a mi összes belső érzelmeinket, midőn van szerencsénk Nagy méltóságodat, és a vele ide érkezett kedves vendégeinket üdvözölni.

Legyen Nagyméltóságod meggyőződve, hogy a milyen nyílt diadal kapukkal, éppen olyan nyílt szívekkel vártuk Nagyméltóságodat, és a vele ide érkezett kedves vendégeinket is.

Nagyméltóságú Úram ! Szeretett Főpásztorunk !

Hogyne vártuk volna nyílt szívekkel és nyitott kapukkal, mikor Szentkönyvünkben már előzetesen megtanultuk Ezsaiás XXVI—2. profétának ama szép feljegyzését :

Nyissátok fel a kapukat hogy menjen bé az igazság megőrizője. És mi ilyen igazság megőrizőinek tartjuk nemcsak Nagyméltóságodat, hanem a vele érkezett és Nagyméltóságodat mintegy apostolokként követő kedves vendégeinket is, a mi egyházi és világi előjáróinkat is; igen mert Ezsaiás profeta az ilyen egyházi és világi előjárókról kiáltott fel, a Mindenhatóhoz mikor azt mondta, Ezs. XXVI. 13. :

Úram ! mi Istenünk ! Parancsolnak vala minékünk urak tekivüled is, de csak teátalad vagy, hogy a te nevedről megemlékezzünk. És mi ilyen uraknak tekintjük a mi egyházi és világi előjáróinkat, a kik minket úgy az egyházi, mint a világi törvényeink megtartására intenek, tanítanak, és buzdítanak, M. T. uram, eljött a mi főpásztorunk, elküldé az úr mint régente Gedeon profétát Mivel, tekinte pedig az úr ő reá, és monda, menj el ebben a te erősségedben, (Bírák VI—14.) (az izraelhez) és ő is eljött hozzánk, hogy bennünket, és a mi kis egyházunkat színről színre megláthassa, és megismerhessen minket, mely által mi is nem csak megláttuk, hanem színről színre meg is ismírhettük. És ez alkalommal eszünkbe jut Szentkönyvünknek ama szép feljegyzése: Legyen a te Úrad Istened áldott, ki tégedet anyyira szeretett, hogy helyeztete tégedet az ő székibe, hogy lennél a te Úradnak Istenednek Profetája (Kronikák IX—8.) és mi igazán örömmel látjuk a mi főpásztorunkat, mert szentkönyvünkbe szépen fel van írva: (Ezsaiás XVI—16.) A kik téged látnak reád függesztik szemeiket, reád figyelmeznak, és ezt mondják, Ez ama férjfiu a mi főpásztorunk a ki ellátogatott hozzánk, igen! eljött, mert megtanulta Szentkönyvünkben hogy, (Tim. V—8.) Ha valaki az öveiről főképpen az ő háza népéről gondot nem visel — arra mi vár és mi is az ő egyházmegyéje hívei vagyunk, igen eljött az ötet apostolokként követő kedves vendégeinkkel, és megy városról városra mint egykor Pál apostol az ötet követő apostolokkal, hogy eljárt városról városra, egyik gyülekezettől a másikhoz, és úgy a gyülekezetek, valamint a Seniorok mindenütt a legnagyobb örömmel és szeretettel fogadták őket, s mi is örömmel és szeretettel fogadjuk a mi kedves Nagyméltóságú püspök urunkat, és a vele ideérkezett kedves vendégeinket. De hogyis ne fogadnánk szívesen, hiszen megtanultuk a nagy apostolnak Pálnak a Thessalonikabeli gyülekezethez írt ama szép felhívását, (I. Tessalonika V. 12—13.) Kérünk pedig titeket atyámfiai, hogy megbecsüljétek, a kik munkálkodnak tüköztek, és néktek előttetek járók az Urban és intenek titeket. És azokat felette igen szerelmeteseknek tartsátok az ő munkájokért.

És mi éppen úgy megbecsüljük és olyan szeretetreméltóknak tartjuk a mi egyházi és világi előjáróinkat, akiket a mindenható Isten az ő szereteteikkel együtt soká! igen soká! az emberi kor legvégső határáig éltesse.
Kelt Temesmegye Vadászerdő Ujszentes, 1909. Május 4-én.

Irta és a püspöklátogatáskor kevés kivétellel elmondta

Dékány János

Egyházi Pénztáros, már 13 ik év óta.

*

Ez a derék kálvinista hívünk most a vadászerdői telepítvényes egyház egyik érdemes tagja. Vagyonos ember, de valamikor szegény pásztorfiu volt, ki jóformán az elemi iskolát sem járta végig. Mint pásztorfiunak sokszor hiányzott tarisznyájából a szalonna, de a biblia soha! Adjon az Isten sok ilyen embert minékünk!

— **Az ifjuság.** Közönséges röpke szó közlünk a mondás: „Tied az élet arany ifjuság!” És az ifjuság nem is habozik ennek a realisan magyarázott életnek a habjaiba vetni magát. A Jézus is életet ígért és szánt nekik, de nem csak ilyen felhabzsolható életet, hanem a menyeknek országát. Ez ország felé keresték az utat a debreceni ref. főgimnázium ifjai derék tanárunk S. Szabó József vezetése alatt az ifjusági gyülekezetben, melynek évről-évre ünnepélye f. hó 4-én tartott az oratoriumban, a tanárkarok több érdeklődő szülék és családtagok jelenlétében. Imádkozott szépen, kegyesen, a lelkeket emelve a vezető tanár, Kálvinról olvasott fel Szücs Kálmán VIII. o. t. és egyesületről számolt be Görgei Márton VIII. o. t. Hálás szavakkal áldozott a felügyelő tanár fáradozásaiért is. Csak ezeket a szavakat ismételtük mi is.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat

A szalacsi reform. orgonista kántortanítóságra. Javadalom: 1280 kor. készpénz az egyházpénztárából évnegyedenként előre; továbbá: föld, értékelve 128 kor. Törvényszerű lakás (1 kh. 769 négyszögöl kerttel) értékelve 220 kor. stóla: 54 kor. Adókat az egyházközség fizeti. Összes javadalom 1682 kor. Kötelesség: III-VI fosztály (55) növendék tanítása. Kántori teendők végzése. Kanonikus órák végzése. Ünnep-követek ellátása. Pályázati határidő május 30. Állás július 1-én elfoglalandó. Próbára megjelenni óhajtóknak egyháztanács határnapot tűz ki, s velök tudatja.

Nagy Imre

tel. 311.

Pályázat.

A magyarországi református egyház egyetememes konventjének közvetlen főhatósága alatt álló s az Északamerikai Egyesült államok területén működő amerikai magyar református egyházmegegyében előreláthatólag több egyházközség lelkészi állása fog belöltetni. Felhivatnak mindazon lelkészek, kik az amerikai magyar református egyházmegegyében lelkészi állást elfoglalni hajlandók, hogy ezen szándékukat személyes és családi körülményeik, nyelvismeretük stb. ismertetése mellett a konvent elnökségéhez (Budapest, VII. Abonyi-utca 21 sz.) okmányaik kíséretében jelentsék be.

Tájékozásul megjegyeztetik, hogy a lelkészi állások szabad lakáson és stólán kívül általában az egyházközség által fizetett évi 400 dollár fizetése s a konvent elnöksége által fizetett évi 500 dollár fizeteskiegészítéssel együtt 900 dollár (4500 K.) évi javadalommal vannak egybekötve s hogy a lelkészek amerikai szolgálatuk ideje alatt is 1800 korona nyugdíjba beszámítható törzsfizetés alapján tagjai maradnak a lelkészi nyugdíj- és özvegy árva-gyámintézetnek. Az amerikai lelkészek egyéb viszonyaira nézve az egyetememes konvent 1908. áprilisi 87. sz. határozata ad bővebb felvilágosítást.

Budapest, 1909. április 6.

A magyarországi református egyház egyetememes konventjének elnöksége:

Br. Bánffy
főgondnok, világi elnök.

Kun Bertalan
püspök, egyházi elnök.

Figyelem!

Szülőoltványt, szülőveszszőt ne rendeljen addig, míg tőlem árjegyzéket nem kér! Gyökeres oltványok ezre 140 korona, Delaware ezre 100 korona.

Czim:

Szigyártó Nagy Mihály

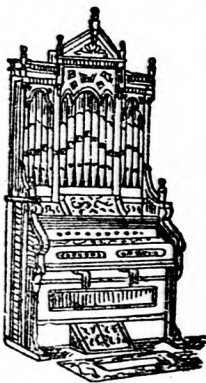
Felsőseged, Somogy megye.

Harmonium.

vásárlók ne mulasszák el, mielőtt **Harmoniumot** vesznek

Reményi Mihály

a magyar királyi Zene Akadémia házi hangszer készítőjétől, legujabb **Harmonium** árjegyzékét kérni, melyet ingyen és bérmentve küld **Reményi Harmonium** osztálya. Budapest, Király-u. 58. szám.

Ezen választók a legjobb iskolai és templomi használatra készült valódi

Aeol harmoniumok-

ban, melyeknek hangja teljesen azonos az **Orgona** hangjával.

Zongorák, Pianinók

a legolcsóbbtól a legfinomabbig a legolcsóbb gyári áron.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete

DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s kifogástalan munkát készít mindennemű könyvkötészeti, diszműcikkeken és börmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* tömeges mennyiségben, versenyképes kivitelen és *gyári áron*.

Anyakönyveket, tartós jó kötésben. Szent Bibliát és emléklapokat különleges diszkötésben jubileumokra.

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szószekeken vagy temetéseknél előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását vászonra vagy papírra és ezeken kívül még számcseszekbe vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikke nézve azonnal szolgálók, — számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléklap* és *aranykönyveken, rajzokkal, kívánatra izletes stylusban, levéltári okmánytartók.*

Orgona - Harmoniumok.

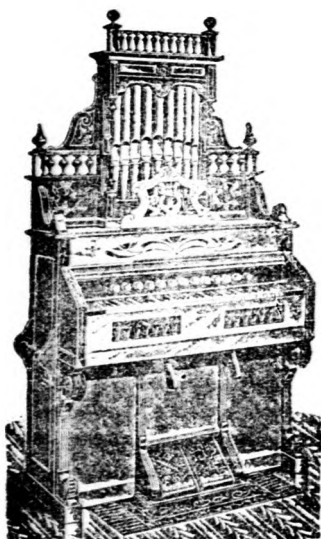
A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyártmányú amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, önmagának zeng dicséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a m. kir. zene-akadémia, színházak, művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchíd-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minőségű összes hurok-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és feltétlen szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda mely által bármely hegedű, gordonka beillesztése után sokkal jobb, erősebb és lágyabb hangot nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezesség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Türo-gató; általános elismert legjobb, mely tökéletes solo hangszerré általam konstruáltatott iskolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása különleges, szakszerű pontossággal, jutányos árban; kezesség minden egyes hangszernél. Árjegyzék minden egyes hangszerről külön, kívánatra bérmentve küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Sesztina Lajos

vaskereskedése

DEBRECZEN, Piacz-utca 23. sz.

Fegyvertöltény-hüvelyek :

Lefauchaux és Lancaster barna, szürke, zöld.

Hüvely dugasz, réz-gyutacs.

Revolver és Flaubert töltények. Ólom-sörét.

Revolverek, Flaubert-fegyverek.

Szétküldés 5 kilós postacsomagokban.

Vaskályhák fa- és szénfűtésre.

Meidinger, Kráder és Friedlandi kályhák.

Főzőkonyhák.

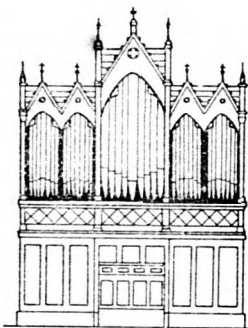
Orgonagyár.

villamos gépekkel berendezve

Rieger Ottó

Budapest, VII. Garay-u. 48.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi és párisi kiállításon valamint a pécsi országos kiállításon kitüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett szállít kiváló tiszta légnyomású csőrendszerű (pneumatikus) és villamos tartós, nemeshangu orgonákat.

Rieger orgonagyárai 36 évi fennállás óta 1500 orgonát szállítottak.

Tervezetek és rajzok díjmentesen.

Novotny Antal

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruk.

Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokak. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. — Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

6 h 2 v

Hegedüs és Sándor

Protestáns irodalmi könyvkiadóhivatalában

DEBRECENBEN.

Megjelent és kaphatók:

Eröss Lajos. Apothétika. Ára: vászonkötésben 8 kor.

Eröss Lajos. Budhista katekizmus. Németből fordítva, Ára: füzve 3 korona. Vászonkötésben 4 korona.

Sz. Kiss károly. Estéli órák. I. Ára füzve 3 k. Vászonkötésben 5 korona.

Jancsó Sándor: Kálvin János élete és egyházpolitikája. Ára füzve 2 kor. Vászonkötésben 4 korona.

Nagy Károly: Kálvin theológiája. Ára Vászonkötésben 6 kor.

Babay Kálmán. Ravatal mellett I. Ára: Vászonkötésben 6 korona.

Nyáry Pál. Szoroskapu. Ára: füzve 4 kor, Vászonkötésben 6 korona.

Jánossi Zoltán. Papi dolgozatok III. (közönséges egyházi beszédek) Ára: vászonkötésben 6 korona.

Mitrovits Gyula. Papi dolgozatok III. Ára: vászonkötésben 1 korona.

S. Szabó József. Debreceni Lelkészi Tár. (Gyakorlati ref. papi lexikon) VI. Ára: vászonkötésben 10 korona.

Zsiray Károly: Kongrua kézikönyv. Ára füzve 1 kor. 50 fill.

Dr. Kun Béla. Kálvin egyházalkotmánya. Ára 2 korona.

” ” Magyar református egyházalkotmánya. Ára 7 korona.

Konfirmációra való káté. Készítette Sz. Papp István. Közrebocsátotta Révész Bálint. Átdolgozta S. Szabó József. Ára 30 fillér.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebbben eszközli

Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Ötödik évtársulatát 1908. január elsején nyitotta meg melybe tagok bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid négy évi fenállása alatt 4200-re emelkedett, a kik 16,000 törzsbetétre több mint 800,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 2500,000 korona tőkének felel meg

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések az ötödik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Telefon 292.

Telefon 292.

Központi drogueria

Debrecenben, Piac-utca (Városház-épület)

Gazdasági és gyártelepek részére előírás szerint berendezett mentőszekrények, kötszerek, desinficiálószeresek Creolin, Carbol. mindennemű állatgyógyászati cikkek és műszerek. Sertés és marha tápporok és Fluidek nagy raktára, ugy szintén nagy választék mindenféle gummia rukban sérvkötőkben. valamint fényképezéshez szükséges vegyszerekben.

Telefon 292.

Telefon 292.

MÜHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító

TEMESVÁR.

Mag-, Növény-, Rózsa- és Fa-
Nagytenyészetek.

(Növelési terület 94 hold.)

Világkivitel

A legjobb magvak. A legnemesebb
csemetefák. A legszebb diszfák,
cserjék, rózsák, fenyők.

Kertészeti kézikönyv dilettánsoknak.

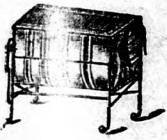
Dus főárjegyzék ingyen

Új papi diszegyenruha!

Az 1908. évi Október hó 5-én tartatott Orsz. Lelkészegyesületi gyűlés Budapesten elhatározta, hogy a lelkészi kar részére a már ismertetett s időszerűsége folytán nélkülözhetetlen diszes egyenruhát ajánl ünnep alkalmankor való viselésre, hogy az egyházi méltóságot jobban kiemelje az egyforma külsőben rejlő erőt és az összetartozandóságot fokozza. Nemes Mihály történelmi festőművész az O. R. L. E. megbízása folytán tervezett ilyen diszes tógát, övvel; palástot kun-süveggel. Ezen tervet az Orle. elfo adta s tagjainak ajánlotta. Ezen diszes ruhákat Szántó József papi szabó első hmvásárhelyi diszmagyarruha készítő, szabó mester stilszerűen és a legjutányosabb árban készíti. Egyházkerületi és egyházmegye gyűlésekre elmegy saját költségén. Bemutatja ott a minta ruháit s a megrendelőknek mértéket vesz. Vagy mérték megküldése esetén is eltudja készíteni azt. Pontos kivitelért szavatol. Fenti ruhákat készíttetni óhajtó érdeklődőknek bővebb felvilágosítást ez ügyben képes árjegyzéket mértékvételi magyarázattal ingyen és bérmentve

Szántó József szabómester nyújt,
Hódmezővásárhelyről.

Nyomatott a Debr. Prot. Lap könyvnyomdájában.

TÓTH GYULA

Debrecen, Piac-utca 20.

Budweiszi és honi gyártmányu porcellán, valamint Meidinger köpeny és öntött vaskályhák.

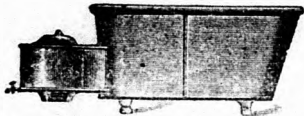
Minden szerkezetü vas- és porcellánburkolatu konyhák. Mul- tiplicator hőfejlesztő kályhabetétek, vadászfegyverek és felszerelések, revolverek, hüvelyek és töltények

Lőporáruda.

Ujdonság! Browning-tendszerű ismétlő fegyver 190. minta.

Szén- és fakosarak, melegvédők, fürdőkádak, vasbutorok, gyermekszékek és kocsik, mosó-készletek, fényezett konyhafelszerelések, gépmangorlók és facsarók, gummi átvonattal

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

BAKTAI EGRY FERENCZ

Pozdeck és Thury utóda.

Kisgejőczön
Ung megye
Alapítva 1793-ban.

Budapesten
VI. Lehel-u. 8/a.
Alapítva 1847-ben.

Harangöntőde.

Készíték Budapesti és kisgejőczi műhelyemben minden nagyságu és hangu harangokat a kívánt összhangban, a legnagyobb felelőség mellett. Felszerelt új modern forgatható vaskoronával, amelyek elmés szerkezetüknél fogva a tornyot megóvják a rázkódástól, és a harang tartósságát is beláthatlan időre biztosítják. Emellett könnyű járatuknál fogva egy em-er által egyszerre több harang is huzható. Készíték vasharanglábakat, álló vagy fekvő szerkezetben a legszebb és legjobb kivitelben.

Nagyobb harang öntetett általam Kisgejőczön közel egy ezer darab, és budapesten 1650 drb. felszerelte Budapesten az európai híri Pozdech-féle vaskoronákkal és Kisgejőczön a saját találmányu szabadalmazott koronákkal, amelyekért igen sok kitüntetést (külföldön is) és elismerő iratot kaptunk. Hajdu és Biharvár megyék területén u. m. Hajdunás, Hajdodorog, Hajduböszörmény, Hajdúhadház, Hajdúszoboszló, Balasszajváros, Püspökladány, Nádudvar, Debrecen, Mikepércs, Derecske, Bagamér, Báránd, N. Várad, N. Szalonta, N. Bajom, N. Léta, N. Szántó, Berettyóújfalú, Ér-Diószeg, Ér-Endréd, Érmihályfalva, Ér-Hatvan, Biharpüspöki, Kismarja, Mezőkeresztes, Csermő, Füzesgyarmat, Mezőgyán, Mezőkövesd, Pocsaj, Gálos petri, Tiszavalk, Tiszalucz, Arpád, Erdőgyarok, Hosszupálvi, Bihardiószeg Feketebátor, Szakál. stb.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

Budapest, Váci-körút 63.

Által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak.

Locomobil és gőzcséplőgépek,

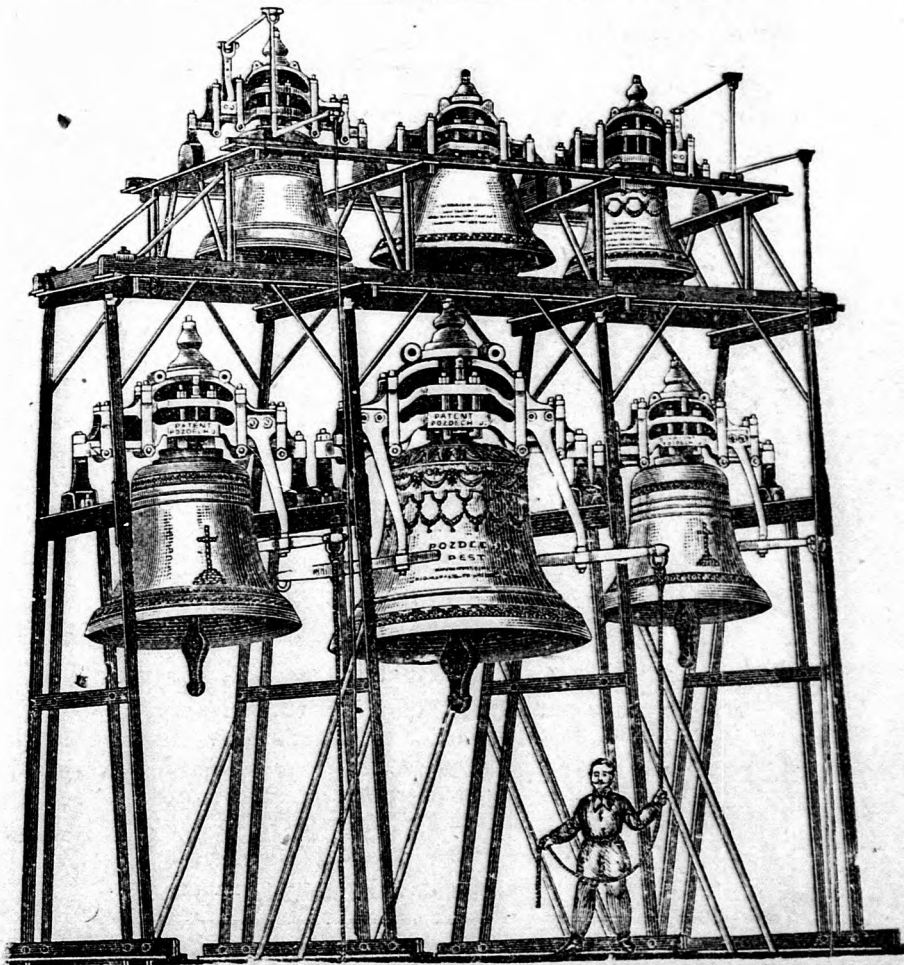
esztrakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egyetemes acél-ekék, 2- és 3-vasu ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

Képviselőt és
bizományi
raktár

Laczka László

géplakatos mester
Debrecen,
II. Bethlen-utca 48. sz.

Király balzsam Köszvény és csusz ellen.

Legujabb gyógyszer.

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél esikarásnál, fejfájásnál azonnal hatás legjobbj fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvényes csuszánál továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hatás. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!** híres mely legjobbj bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarvu” gyógyszerháza a hol mindn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és éreöntődeje, szivattyúgyár

ARAD, RÁKÓCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja es. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% súly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás. Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen löditható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot huzhat és tűzmentes vasálványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre alá kitását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1890-ben a legnagyobb állami éremmel itel üntetve.

Nyomatott a Debreceni Protestáns Lap könyvnyomdájában.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

ÚJ ORGONÁKAT

készíték a legujabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládaival. Biztos működéséért még a legnedvesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal birnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is **precizen** azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

Országh Sándor és Fia

cs. és kir. udvari szállító

RÁKOS-PALOTA, Budapest mellett.

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy diszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „diszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hangu és szerkezetű, főleg a legujabb légnymatu (pneumatikai) orgonákat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hangu harmoniumok minden nagyságban. Harmiumok tetszésszerinti rajz és változat összeállításra rendelkezésre készülnék.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.